

BJARGAR MANNALÍVUM

Jákup N. Olsen, formaður í Krabbameinsfelagnum, ivast onga løtu í, at áhaldandi arbeiðið hjá Krabbameinsfelagnum at upplýsa um sjúkuna, viðgerðir og fyrirbyrging, hevur bjargað nógvum mannalívum

sum fáa móðurmerkja-krabba, aftur minkað, eftir at hava verið í vøksstri fyrri nøkrum árum síðani.

Jákup N. Olsen sigur, at hann kann ikki prógva tað, men hann ivast ikki í, at sólin, hevur ein leiklut í hesum.

- Føroyingar halda kanska ikki, at sólin í Føroyum er so sterk, men tað er skjótt at vera lumpaður, tí tað vit eru umgyrd av sjógv, og vatn endurspeglar sólina og ger, at tilsamans verður ávirkanin av sólini rættiliga sterk.

- Tí skulu eisini vit í Føroyum vísa fyrilit og umhugsni, tá ið vit eru úti í sólini.

- Og so er tað sjálvandi eisini solarium, sum hevur eina ávirkan, serliga hjá ungum fólki, sum eru serliga fyl- in fyrri sól.

- Tí mælir Krabbameins felagið framvegis ungum frá at leggja seg undir solarium.

- Vit hava leingi virkað fyrri at fáa eina lóg í Føroyum, sum bannar ungum undir 18 árum at brúka solarium og vit vóna framvegis, at hon kemur, sigur formaðurin í Krabbameinsfelagnum.

- Krabbamein í húðini og krabbamein í bløðruhálskertlinum eru nógv tey vanligastu sløgini av krabbameini.

Av teimum 234 føroyingunum, sum finga krabbamein í fjør, finga 41 krabbamein í bløðruhálskertlinum og 43 finga krabbamein í húðini.

Men sum sagt omanfyri, ber rættiliga væl til at bota munandi um støðuna við umhugsni í sambandi við sól og solarium og við at lata

læknan taka eina blóðroynd við jøvnum millumbili.

Støðug tøl

Hjá kvinnum er bróstkrabbi, vanligasta krabbaslagið, men talið á teimum, sum fáa bróstkrabba er rættiliga støðugt, tí hesi seinastu sje- yri árinu eru ímillum 20 og 25 til- burðir staðfestir um árið.

Lungnakrabbi er eisini eitt tað mest vanligu slagið av krabbameini. Eisini tað talið liggur rættiliga støðugt, tí hvørt ár fáa ímillum 10-15 føroyingar staðfest lungna- krabba.

Tølini fyrri undirlivs-krabba eru bara skrásett seinastu fimm árinu, men tøl- ini eru ójovn. Í 2008 vóru 16 tilburðir av undirlivskrabba skrásettir, men árið eftir vóru teir 26 í tali.

Koppseta dreingir fyrri krabbamein

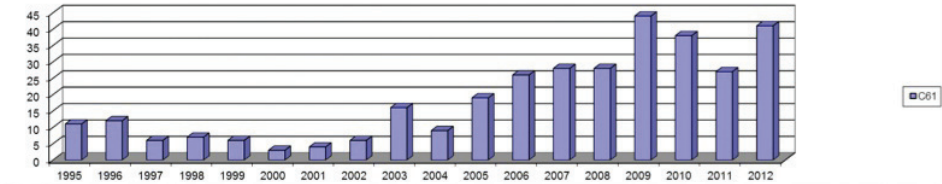
Formaðurin í Krabbameins- felagnum, fegnast um, at í fjør finga eisini gentur og kvinnur úr 12 ár, upp í 27 ár, tilboð um at verða koppsett ímóti lívmóðurhálsskrabba.

- Næsta stigið er at taka støðu til um eisini dreingir eiga at fáa tilboðið um ókeyp-

is koppseting fyrri HPV, tí tað kann eisini verja teir ímóti fleiri sløgum av krabbameini.

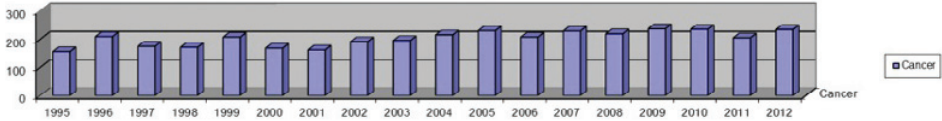
Sjálvur ivast Jákup N. Olsen, at framyvir fara eisini dreingir at fáa tilboð um koppseting fyrri HPV.

- Í løtuni verður arbeitt við at menna eitt kopp- setingsrevni til dreingir og tá ið tað er klárt at taka í nýtslu,

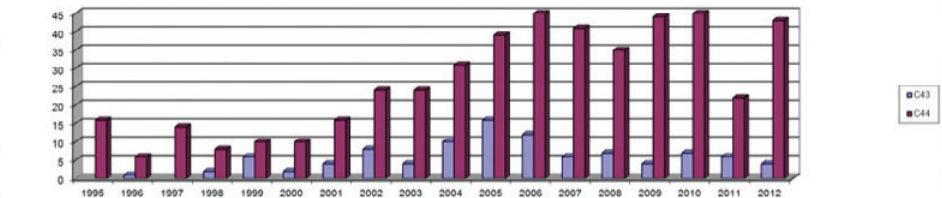
Antal	Diagn. Ár	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C61		11	12	6	7	6	3	4	6	16	9	19	26	28	28	44	38	27	41

Talva vísir tilburðirnar av krabbameini í bløðruhálskertlinum, prostata, eru nógv vaksni- r í tali seinastu árinu. Ein orsøk kann vera, at fleiri og fleiri menn lata seg kanna og tað mælir formaðurin í Krabbameinsfelagnum til. Kanningin er løtt og einföld og krevur bara eina litla blóðroynd

Antal	Diagn. Ár	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cancer		156	209	175	171	207	168	162	191	195	215	230	207	229	219	237	235	205	234

Hendan talvan vísir, hvussu nógvir føroyingar fáa staðfest krabbamein um árið. Talið er rættiliga javnt, men í miðal liggur tað um eina 200 um árið. Betri viðgerðir hava ført við sær, at fleiri og fleiri verða lekt

Antal	Diagn. Ár	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C43		1	1	2	6	2	4	8	4	10	16	12	6	7	4	7	6	4	4
C44		16	6	14	8	10	10	16	24	24	31	39	45	41	35	44	45	22	43

Hendan talvan vísir, at talið á teimum, sum fáa húðkrabba tvífaldaðist frá 2011 til 2012. Tað er tann reyði stabbin. Hin er talið á teimum, sum fáa tað meiri vandamikla móðurmerkjakrabbameinið, heldur minkandi. Tað er tann blái stabbin. Men tað ber ikki til at siga, um talan er um eina gongd, ella um talan er um natúrligt sveiggj av tí, at tølini eru so smá. Sum heild vaks talið nógv nøkur ár herfyri og formaðurin í Krabbameinsfelagnum ivast ikki í, at sólin og nýtslan av solarium, hevur stóra ávirkan á tølini

ymisk sløg av krabbameini.

Men onnur tiltøk, hann hugsar um, er at banna ungum undir 18 ár at brúka solarium, at avmarka nýtsluna av rúsdrekka og, ikki minst, at banna royking í Føroyum.

- Vit taka av fullum huga undir við, at tað í longdini skal vera bannað at roykja í Føroyum, sigur Jákup N. Olsen.

Hann staðfestir, at fleiri lond hava sett sær sum aðal- mál at verða fullkomiliga roykfrí um nøkur ár.

- Tað er avgjørt eisini eitt mál, vit eiga at seta okkum, sigur formaðurin í Krabba- meinsfelagnum.

- Tað er eitt mál, Krabba- meinsfelagið leingi hevur trýst á at fáa framt og at for- boðið um royking á almenn- um støðum kom, tá ið tað kom, er eitt úrslit av trýsti frá Krabbameinsfelagnum, annars hevði tað ikki komið tá.

Hann heldur slett ikki, at tað er veruleikafjart. Tað er

bara at hugsað um, hvussu nógv hugburðurin til royk- ing er broyttur hesi seinastu árinu, sigur hann.

Ikki ósamdur

Karsten Hansen, lands- stýrismaður í heilsumálum, er ikki ósamdur í, at tað er rætt at gera eina nýggja krabbameinsætlan.

- Vit hava eitt ógvuliga gott samskipti við Krabba- meinsfelagið, tí tey duga tað sjáldama kynstrið at halda í oyruni á politiska myndug- leikanum, men á ein positiv- an hátt.

- So so tá ið tey føra nakað fram, lurta vit altíð við áhuga, sigur Karsten Hansen.

Hann er eisini samdur í, at tann næsta krabbameins- ætlanin eigur at leggja størsta dentin á fyrirbyrging.

Landsstýrismaðurin sigur, at allur hesin spurn- ingurin verður tikin upp í summar og í heyst, tá hann fer at leggja eina frágreiðing um at nýskipa heilsuverkið